

Records of the Historian: Chapters from the Shih Chi of Ssu-ma Ch'ien, translated by Burton Watson. Columbia University Press, New York and London, 1969. 356 s. Paperback.

De senere års mere udbredte interesse for Orienten har bl. a. resulteret i oversættelser af flere orientalske klassikere, hvis udgivelse også tager sigte på ikke-orientalister. Columbia University Press har således udsendt serien »Translations from the Oriental Classics« og i denne serie indgår professor Burton Watsons oversættelser fra Shih Chi, d.v.s. Historikerens Optegnelser.

Shih Chi er skrevet af den kinesiske hofastrolog og historiker Ssu-ma Ch'ien, som levede fra ca. 145–90 f. Kr. og værket omfatter en beskrivelse af Kinas historie fra tidlig tid og frem til forfatterens egen samtid, herunder beskrivelser af de for datidens kinesere kendte fremmede folk. Shih Chi er stort set overleveret intakt og udgør en af hovedkilderne til Kinas tidlige historie. Både i sin opbygning og stil var værket en nyskabelse inden for kinesisk historiografi. Det er blevet kaldt et kompendium af kildemateriale, idet Ssu-ma Ch'ien i vidt omfang direkte citerer de dokumenter m.m., hvorpå hans beskrivelser bygger og først derefter tilføjer egne kommentarer. Denne behandling af materialet, dets opbygning i hovedafsnit som f. eks. annaler, afhandlinger om specielle emner og biografier, kom sammen med den litterære stil, hvori værket er skrevet, til at danne mønster for historieskrivning i Østasien helt frem til vor tid, og fik således afgørende indflydelse på den historiografiske tradition ikke blot i Kina, men også i Korea og Japan.

Af Shih Chi's ialt 130 kapitler har Burton Watson her oversat 18 kapitler i sin helhed og et i uddrag, og de indledes med en kort, men udmærket introduktion. Der gives eksempler på kapitler fra hvert af de fem hovedafsnit, som værket oprindeligt er opdelt i, dog er hovedvægten her, som i originalværket, lagt på de biografiske beskrivelser. Endvidere dominerer kapitler, der beskriver forfatterens egen samtid og den umiddelbart foregående periode. Fra denne periode havde forfatteren adgang til en langt større mængde kildemateriale, og den deraf følgende mere nuancerede behandling af stoffet gør derfor også disse kapitler til de mest interessante.

Den foreliggende paperback-udgave er en sammentrængt og på visse punkter ændret udgave af Burton Watsons tobindsværk »Records of the Grand Historian of China«, New York 1961, som udelukkende omfatter oversættelser af kapitler, der behandler tiden omkring Han-dynastiets grundlæggelse og dets begyndende storhedstid (Han-dynastiet: 206 f. Kr.–220 e. Kr.). Hovedparten af paperback-udgavens kapitler er hentet herfra, men endvidere er der tilføjet et mindre antal kapitler, som eksempler på beskrivelser fra dynastierne Chou (1123–256 f. Kr.) og Ch'in (221–207 f. Kr.).

Næppe nogen oversættelser kan siges at være i helt tilfredsstillende overensstemmelse med originalteksten, og ved oversættelse fra den stramme »telegramstil«, som er karakteristisk for klassisk kinesisk, er det umuligt på en gang at levere en nøjagtig oversættelse og samtidig tilgodese tekstens litterære kvaliteter. Burton Watson har derfor bevidst valgt en litterær oversættelse frem for en mere traditionel historisk kildeudgivelse. Dette indebærer, at en del nøjagtigheder og detaljer er ofret til fordel for en flydende og læseværdig gengivelse med det nævnte formål at gøre teksten tilgængelig for et bredere publikum. Af denne grund er også forklarende noter i videst muligt omfang udeladt, og af disse grunde må bogens anvendelighed for historikere dermed også siges at være begrænset. Beklageligvis er den historiske oversigt, som findes i tobindsværket, her udeladt. Det ville under alle omstændigheder have været en fordel om den var blevet bevaret, ligesom også et kort over Chou-tidens feudaltater ville have været velgørende.

Shih Chi har endnu ikke været oversat i fuldt omfang, men der foreligger et stort antal oversættelser, som dækker kortere eller længere afsnit af værket. En omfattende over-

sigt over disse vil bl. a. kunne findes i Timoteus Pokoras artikel »The Present State of the Translations from the Shih Chi«, Oriens Extremus, Jahrgang 9, Hamburg 1962, s. 154-173.

At Shih Chi igennem 2000 år har været et af de mest læste værker i Østen, skyldes ikke alene dets værdi som primærmateriale til Kinas tidlige historie, men også dets litterære kvaliteter. Det har været professor Watsons hensigt at give et indtryk af disse kvaliteter, og det er derfor først og fremmest med henblik herpå at nærværende bog bør læses.

Joan Justesen

Erik Christiansen: Politisk teoridannelse i antikken. Berlingske leksikon bibliotek. Berlingske forlag, København, 1974. 415 s. Kr. 52,50.

»Politisk teoridannelse i antikken« er et vidt begreb, og forfatteren har valgt at tolke det i videste forstand. De store statsteoretikere fra Platon til Augustin får som ventet en stor plads i bogen. Men som historiker ønsker Erik Christiansen naturligt nok at skildre forudsætningerne for teoridannelsen. Derfor er bogen også blevet en stærkt komprimeret antikkens historie fra mykensk tid til det romerske kejserriges fald.

Det er første gang, en bog med det sigte udkommer på dansk, og den henvender sig til en stor læserkreds. Den er holdt i et letlæseligt sprog og er næsten uden noteapparat, men indeholder til gengæld en fyldig afdeling med leksikalske stikord samt en god litteraturliste. Problemet med gengivelse af tekniske termer er smukt løst, så man får forfatterens egen oversættelse og den tekniske terminus transskriberet, så man ikke fratages muligheden for at erklære sig uenig i oversættelsen. Eks.: daglejere (»thetes«).

Til gengæld vil den meget summariske gennemgang af teoridannelsens forudsætninger nok ikke altid hjælpe læseren. Det gælder f. eks., når det om Solons lovgivning hedder: »Juridisk set betyder Solons lovgivning et afgørende skridt væk fra slægtsorganisationens enevælde, idet han tillod enhver fri borger at føre sin egen eller en andens sag for retten« (s. 27). Forklaringen må udvides eller udelades, hvis den ikke skal virke vildledende.

Forfatteren tager i sit forord netop de forbehold, anmelderen må tage. Emnet er omfattende, og det er gået ud over detaljen. Men forfatteren har med bogen formået at vise læseren en sammenhæng i antikkens politiske teoridannelse, og i den henseende er bogen læseværdig. Den er siden fulgt op af et kildehæfte: Erik Christiansen: Antikkens styreform til debat. Gyldendal 1974. 107 s. Kr. 29,75.

Signe Isager

Der Koran, hrsg. v. Rudi Paret. Wege der Forschung CCCXXVI. Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt, 1975. XXV+449 s. DM 79 (i boghandelen).

Som historisk kilde hører koranen nok til de vanskeligste overhovedet, ikke blot på grund af sine mange, dunkle passager, men også takket være den mekaniske, redaktionelle opbygning efter kapitlernes længde (som bryder åbenbaringens kronologi), og fordi det ikke altid lader sig afgøre, om den senere, litterære tradition, som man har støttet tolkningen til, er ægte eller selv produkter af fortolkning. Korankritiken indledte araberne – som Rudi Paret med rette fremhæver – selv; den grundlægges strengt taget allerede ved redaktionsarbejdet under 'Uthmān (644-56), som endda ikke undgik beskyldninger for bevidst forfalskning, og den nåede subtile højdepunkter under middelalderens teologiske diskussioner om koranens tolkning. Den europæiske korankritik grundlægges først i 1860'erne af den tyske orientalist Theodor Noeldeke, hvis dissektion af koranens kronologi skotten